

20 років Конституції України: європейська правова традиція і український контекст — виміри правової реформи

Напередодні Дня науки – професійного свята науковців, 19–20 травня 2016 р. у Харкові у приміщенні Національної академії правових наук України відбувся Східноєвропейський форум з правової реформи «20 років Конституції України: європейська правова традиція і український контекст – виміри правової реформи». Захід відбувся за ініціативою почесного президента Національної академії правових наук України, ректора Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Героя України Василя Тація. Співорганізаторами виступили Національна академія правових наук України, Координатор проектів ОБСЄ в Україні, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Лодзинський університет (Польща) та Університет Миколаса Ромеріса (Литва).

Форум відбувався за такими напрямами: «Конституційна реформа і конституційний суд в світлі європейської правової традиції»; «Європейський конституціоналізм: поточні виклики для Європи»; «Розвиток демократичних інститутів в Україні в умовах європейської інтеграції»; «Європейський вимір реформи приватного права»; «Проблеми адаптації адміністративного, госпо-

дарського, аграрного і екологічного законодавства України до законодавства ЄС»; «Адаптація національного законодавства України до законодавства Європейського Союзу у сфері юстиції та безпеки».

Відкрив захід із вітальними словами президент Національної академії правових наук України Олександр Петришин, який зазначив, що Східноєвропейський форум з правової реформи спрямований на висвітлення і обговорення актуальних проблем правової реформи в Україні і Східній Європі, єднання суспільства, діалогу наукової і експертної спільноти, зміцнення взаєморозуміння у питаннях становлення демократичної держави, донесення до широкої аудиторії інформації про проблеми та перспективи конституціоналізму в Україні і Східній Європі, основні напрями удосконалення Конституції України, напруження у сфері конституційної реформи, пріоритетні напрями правової реформи.

Учасників Форуму від імені Харківського міського голови та депутатів Харківської міської ради привітав секретар Харківської міської ради Олександр Новак, який у своєму виступі зазначив, що «Харків можна назвати не

тільки першою, а й юридичною столицею нашої держави, де функціонує найбільший у державі юридичний університет, в якому навчається понад 14 тисяч майбутніх юристів, і тому вибір місця проведення цього важливого заходу є цілком виправданим». Також він наголосив, що «тематика конференції особливо цікава у світлі реалізації угоди між Україною та Європейським співтовариством, децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування. Європейські цінності, європейський досвід функціонування місцевого самоврядування є тим прикладом та взірцем, якого ми намагаємося прагнути. Тому висновки конференції можуть стати у пригоді при втіленні передових європейських практик у частині функціонування місцевого самоврядування».

Від імені Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого з вітальним словом виступив перший проректор Юрій Битяк. У своєму виступі він зазначив, що «усіх присутніх на цій конференції поєднує єдина мета – виробити оптимальні моделі побудови нової Конституції. Основний Закон держави виступає підґрунтям модернізації правової системи, держави й суспільства, чинником демократизації соціуму. Суттєве значення має й те, що Конституція є політико-правовою базою стабільності державного й суспільного ладу, конституційно-правового статусу особи. Отже, дедалі жорсткішою і настійнішою стає необхідність захисту, охорони Конституції за допомогою відповідних механізмів. Не можна допустити, щоб Основний Закон перетворювався на розмінну монету, об'єкт лобістських посягань чи особистих амбіцій».

Конституційний Суд України на заході представляв суддя цієї судової установи Станіслав Шевчук, який привітав учасників Форуму від імені голови Конституційного Суду України Юрія Бауліна. У своєму виступі він наголосив, що «обрана організаторами цього представницького зібрання науковців у галузі права тема – “20 років Конституції України: європейська правова традиція і український контекст – виміри правової реформи”, – напрочуд важлива й актуальна, оскільки останнім часом намітився “прорив” у реалізації довгоочікуваних суспільством реформ вітчизняного законодавства. Зробивши вибір на користь інтеграції з Європейським співтовариством, Українська держава взяла на себе зобов'язання щодо реформування законодавства відповідно до загальноновизнаних міжнародних стандартів».

З привітанням до учасників конференції звернувся також національний радник з юридичних питань Координатора проектів ОБСЄ в Україні Олександр Водяніков, який відзначив, що перший харківський форум з правової реформи повинен стати тим майданчиком, де будуть напрацьовуватися положення для проведення правової реформи.

У роботі заходу взяли участь представники вітчизняної наукової громадськості та зарубіжні науковці, зокрема представники найбільшого юридичного вищого навчального закладу Литви – Університету Миколаса Ромеріса на чолі з деканом юридичного факультету Лирою Якулевичене та одного з провідних закладів Польщі – Лодзинського університету на чолі з професором кафедри європейського конституційного

права Ізабелою Скомерською-Муховською. Участь у Форумі взяв також декан юридичного факультету Вільнюського державного університету Томас Давуліс.

На заході з доповідями виступили: Станіслав Шевчук, суддя Конституційного Суду України, член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, «Конституційні критерії обмеження прав і свобод людини»; Василь Лемак, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Ужгородського національного університету, член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, «Реформа конституції: технологічні вимоги на тлі європейського досвіду»; Михайло Буроменський, професор кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, «Проблеми реформування Конституції України в сфері прав людини (в аспекті Угоди про асоціацію з Європейським Союзом)»; Олександр Водяніков, консультант Конституційної Комісії, член Ради з питань судової реформи, «Роль окремої думки судді в розвитку конституційної юриспруденції»; Томас Давуліс, професор, доктор, декан юридичного факультету, Вільнюський державний університет, «Виклики членства в Європейському Союзі: гармонізація і уніфікація національного права»; Ізабела Скомерська-Муховська, доктор, кафедра європейського конституційного права Лодзинського університету, «Криза біженців в Європейському Союзі у світлі європейської солідарності»; Інґа Даукшене,

доктор, Університет Миколаса Ромеріса, кафедра міжнародного і європейського права, «Захист прав людини в Європі: взаємодія права ЄС та Європейської конвенції із захисту прав людини»; Марчін Гурскі, доктор, кафедра європейського конституційного права Лодзинського університету, «Протоколи № 15 та № 16 до ЄКПЛ у контексті структурних недоліків європейського механізму захисту основних прав»; Лира Якулевічене, професор, декан юридичного факультету Університету Миколаса Ромеріса, «Виклики і майбутнє права біженців у контексті європейської надзвичайної міграційної ситуації та відносин між ЄС і Туреччиною»; Світлана Серьогіна, директор Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, «Напрямки вдосконалення правового регулювання місцевого самоврядування в Україні в аспекті європейської інтеграції»; Станіслав Погребняк, професор кафедри теорії держави і права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, «Європейські правові цінності: їх адаптація до української правової системи»; Олена Кохановська, професор кафедри цивільного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, «Сучасне приватне право України: вектори європейського розвитку»; Довіле Гаїліуте, професор, заступник декана юридичного факультету Університету Миколаса Ромеріса з міжнародних відносин, екс-

перт Агенції ЄС з основних прав, «Право на захист даних: національний і європейський режими»; Віліус Мачюлайтіс, доктор, доцент Інституту приватного права юридичного факультету Університету Миколаша Ромеріса, адвокат, «Свобода договору у трудових відносинах: виклики права ЄС щодо переміщення робочої сили»; Олена Орлюк, директор Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України, член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, «Захист прав інтелектуальної власності в контексті європейської інтеграції»; Анжей Якубец, доктор, кафедра господарського і торгового права Лодзинського університету, «Тренди в польському комерційному праві під час політичної трансформації та європейської інтеграції»; Віргініюс Біте, професор, директор Департаменту приватного права Юридичного факультету Університету Миколаша Ромеріса, адвокат, «Адаптація литовського акціонерного права до права ЄС: проблеми та засвоєні уроки»; Катажина Фрончак, доктор, кафедра європейського господарського права Лодзинського університету, «Спільна сільськогосподарська політика 2014–2020 – спосіб збільшення органічного землеробства?»; Оксана Капліна, завідувач кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, «Імплементация міжнародно-

правових стандартів у кримінальному провадженні України»; Василь Настюк, завідувач кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, член-кореспондент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, «Громадський контроль за сектором безпеки: міжнародний досвід та перспективи в Україні»; Ольга Шило, завідувач кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, «Проблема адаптації кримінального процесуального законодавства України до права Європейського Союзу».

Після кожного виступу учасників Східноєвропейського форуму тривали цікаві дискусії.

Головною метою цього заходу було створення майданчика для всеохоплюючого діалогу між громадськістю, науковою спільнотою та владою в контексті процесу правових реформ, публічної дискусії, обговорення та поширення інформації про хід реформ, порядок денний реформ, їх зміст та пріоритети. За результатами Форуму розроблено рекомендації.

Матеріал підготував:

О. Петришин, президент Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України